

*Зайченко В.В., д.е.н., професор;
Коваленко Н.О., к.пед.н., доцент;
Пхіденко Я.В.,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький*

НОВІ ВИКЛИКИ ТА СТРАТЕГІЧНІ РІШЕННЯ В КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Тема економічної безпеки аграрних підприємств у світлі нових викликів є актуальною через значні ризики, зумовлені кліматичними змінами, війною, політико-економічною нестабільністю та високим рівнем конкуренції у аграрному секторі [1]. Впровадження сучасних технологій і стратегічних підходів дозволяє забезпечити стійкість аграрних підприємств до нових викликів, а ефективне управління ризиками і залучення інвестицій є ключовими аспектами для стабільного розвитку аграрного сектора в Україні.

Першим кроком на шляху прийняття стратегічних рішень щодо економічної безпеки для українських аграрних підприємств має бути чітке визначення рівня амбіцій своєї стратегії. Надмірно оптимістичні плани, до прикладу, різке зростання експорту в умовах затяжної війни в Україні, можуть бути недосяжними. З іншого боку, недостатньо амбітна стратегія, яка зводиться лише до «виживання», не сприятиме стійкому розвитку.

Стратегічні питання забезпечення безпеки агропідприємства, на наш погляд, мають стосуватися реалістичності обсягів виробництва та експорту із врахуванням поточних обставин; можливих альтернативних каналів збуту (до прикладу, внутрішній ринок, ЄС або інші регіони); відповідності стратегії основним конкурентним перевагам підприємства (висока якість продукції, низькі витрати, інноваційні технології).

Друге – це фокус на ключові спроможності, які забезпечать економічну безпеку українських аграрних підприємств. Він має стосуватися інвестування в інфраструктуру зберігання врожаю (елеватори, склади, логістичні центри), створення систем іригації для підвищення стійкості до кліматичних ризиків, впровадження технологій продуктивного точного землеробства.

Адаптація до ризиків і розвиток стійкості аграрних підприємств є основоположними, оскільки вони дозволяють підприємствам ефективно реагувати на зовнішні загрози, такі як кліматичні зміни та політико-економічна нестабільність. У таблиці 1 наведені наші пропозиції стосовно стратегічних способів пристосування до ризиків з метою розвитку стійкості аграрних підприємств.

Способи пристосування до ризиків в межах розвитку стійкості
аграрних підприємств України

Ризик	Стратегічні способи пристосування
Знищення посівів	Страховання аграрної продукції; диверсифікація сільськогосподарських культур
Обмеження експорту	Розвиток місцевих ринків; пошук нових партнерів на зовнішньому ринку
Кадровий дефіцит	Автоматизація процесів; активне залучення внутрішньо переміщених осіб
Створення резервів і планування	Формування резервів продукції для внутрішнього використання; розробка запасних інфраструктурних можливостей (мобільні склади, логістика); формування фінансових резервів для подолання короткострокових криз

Джерело: складено авторами за [2]

Підтримка з боку держави і співпраця з інвесторами також є доцільним варіантом відповіді на нові виклики для захисту економічної безпеки аграрних підприємств. Підтримка Уряду, закладена у Державному бюджеті України на 2025 рік (6 млрд грн, зокрема 1 млрд на розвиток тваринництва і агропереробки), повинна використовуватися максимально ефективно [2]. На наш погляд, залучення державних ресурсів доцільно для розвитку іригації, оскільки ця сфера є вирішальною у питанні підвищення врожайності в умовах змін клімату, а також фінансової підтримки дрібних і середніх фермерів, щоб вони мали змогу інвестувати кошти у прогресивні технології.

Аналітичні дослідження, зокрема, проведені UkraineInvest, можуть залучити більше приватних інвестицій [3]. У цьому зв'язку важливо презентувати аграрний сектор як привабливий для фінансових вкладень завдяки експортному потенціалу, державній підтримці та конкурентній вартості ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Сисоліна Н., Савеленко Г., Сисоліна І. Економічна безпека агропідприємств в умовах війни: можливості та загрози. *Економіка та суспільство*. 2024. №65. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-19>. (Дата звернення 14.11.2024 р.)
2. Оцоколич В. Умови для підвищення продуктивності агросектору. Інвестиційні стимули та ризики. URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/232256_umovi-dlya-pdvishchennya-produktivnost-agrosektoru-nvestitsyn-stimuli-ta-riziki (Дата звернення 15.11.2024 р.)
3. Інвестиційні можливості сектору агропереробки. URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/wp-content/uploads/2024/11/sector-agropererobky-ukrayiny1.pdf> (Дата звернення 14.11.2024 р.)